

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

ДАВИДЮК АНДРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

УДК 342.951

**ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У
СФЕРІ ВИЯВЛЕННЯ, РОЗШУКУ ТА УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ,
ОДЕРЖАНИМИ ВІД КОРУПЦІЙНИХ ТА ІНШИХ ЗЛОЧИНІВ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Тернопіль – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Вищому навчальному закладі «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна».

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор
Гречанюк Сергій Костянтинович,
Департамент з питань виконання кримінальних
покарань Міністерства юстиції України,
в.о. начальника

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
Чеховська Ірина Василівна,
Університет державної фіскальної служби України,
завідувач кафедри цивільного права і процесу

кандидат юридичних наук
Сикал Максим Миколайович,
Академія Державної пенітенціарної служби України,
доцент кафедри адміністративного, цивільного та
господарського права і процесу

Захист відбудеться «25» липня 2020 року о 9-30 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.082.04 у Тернопільському національному економічному університеті за адресою: 46009, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11а, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Тернопільського національного економічного університету за адресою: 46009, м. Тернопіль, вул. Бережанська, 4.

Автореферат розісланий «24» червня 2020 року

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

С. В. Банах

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Реанімаційний антикорупційний пакет змін 2014–2015 років приніс Україні нове бачення філософії протидії корупції. Досягнення системності від такого впливу потребує вжиття заходів не тільки на стадії виявлення фактів правопорушень, а й при забезпеченні невідворотності відповідальності, в тому числі, шляхом ліквідації економічних переваг, одержаних в результаті скоєння злочинів.

Саме з цією метою, Законом України «Про засади державної антикорупційної політики (Антикорупційна стратегія)» на 2014–2017 роки передбачено створення механізму публічного адміністрування активів, на які накладено арешт (конфісковано) у кримінальних провадженнях, або визнано необґрунтованими у справах за позовами про визнання активів необґрунтованими та стягнення їх у дохід держави. На виконання Плану дій щодо лібералізації ЄС візового режиму для України, в 2015 році в Україні утворено Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (далі – АРМА), як окремий незалежний орган виконавчої влади, відповідальний за провадження функцій виявлення, розшуку та управління активами.

Утім, врегулювання діяльності АРМА є лише першим кроком у створенні моделі менеджменту арештованими активами. Уявляється, що ключовою метою появи нових державницьких функцій є пошук компромісу між балансом конституційних прав власника арештованого активу та публічним інтересом держави, шляхом провадження процедур управління арештованими активами, зокрема, з метою збереження їх економічної вартості. За таких умов, поява нової функції - публічного адміністрування арештованими активами, є закономірним фактом розвитку антикорупційної інфраструктури.

Знову ж таки, зважаючи на динамічне оновлення антикорупційного законодавства, зокрема, рекриміналізації відповідальності за незаконне збагачення, появи цивільної конфіскації, існує необхідність узгодження нових нормативних приписів з інституційним механізмом адміністрування арештованими активами та іншими процедурними аспектами діяльності АРМА. Більше того, оскільки практика функціонування подібних інституцій у всіх країнах-членах Європейського Союзу засвідчує їх помітну роль у публічному процесі, діяльність АРМА не може втілюватись без основоположних принципів (засад), визначення яких відсутнє в Законі України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів».

Вивчення адміністративно-правових відносин за участю АРМА покликане дати змістовні відповіді на ці та інші проблеми в реалізації правової політики публічного адміністрування арештованими активами.

Проведення наукового дослідження неможливе без урахування теоретичних розробок вітчизняних науковців у галузі правового забезпечення публічного адміністрування, а саме: В. Т. Білоуса, О. Ф. Скакун, С. К. Гречанюка, Т. О. Мацелик, В. М. Нагаєва, Є. П. Бабалика, Д. Г. Заброди, К. В. Ростовської.

Формування авторської думки в окремих питаннях діяльності АРМА в контексті реалізації виявлення розшуку та управління активами відбувалось за

результатами аналізу таких вчених як: Г. В. Буяжди, А. О. Кладченко, М. І. Хавронюк, А. В. Пономаренко, Г. А. Терещук, О. І. Резнікова, А. А. Приходько.

Однак, фактична відсутність праць, які дають можливість сформулювати системне уявлення про реалізацію публічної політики з виявлення, розшуку та управління активами за участю АРМА та інших суб'єктів антикорупційної діяльності підсилює актуальність, доцільність та практичну необхідність вивчення питань, які піднімаються у дисертації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано відповідно до п. 4 розділу 3 Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015; Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки (Схваленої Указом Президента України від 20 травня 2015 року № 276/2015); п. 5 розділу 7 Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016-2020 роки, схваленої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 року.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у науковій розробці питань правового забезпечення публічного адміністрування у сфері виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, а також з'ясування сутності, змісту, напрямків реалізації інституційного механізму виявлення, розшуку та управління арештованими активами через діяльність АРМА, й формування на цій основі рекомендації теоретико-правового, методологічного характеру.

Для досягнення поставленої мети, вирішення потребують наступні завдання:

- проаналізувати поняття, зміст та особливості реалізації функцій АРМА, а саме, виявлення, розшуку та управління (менеджмент) активами;
- розкрити міжнародний досвід та вітчизняну практику публічного менеджменту арештованими активами;
- з'ясувати види та напрямки комунікативного потенціалу (взаємодії) АРМА в контексті ефективної реалізації функцій;
- розкрити поняття, зміст та види принципів публічного адміністрування арештованими активами;
- визначити особливості інформаційного забезпечення інституційної та функціональної діяльності АРМА;
- встановити проблеми та запропонувати напрямки удосконалення правового забезпечення прозорості АРМА.

Об'єктом дослідження є комплекс суспільних відносин, що виникають у сфері виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів.

Предметом дослідження є правове забезпечення публічного адміністрування у сфері виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, розкриття яких дає можливість забезпечити системний підхід до вивчення предмету дослідження.

Наукова розробка завдань дисертаційного дослідження відбувалася із використанням системи методів.

Стан та перспективи удосконалення правового забезпечення прозорості АРМА розглянуто за допомогою формально-догматичного методу (пп. 1.1.-1.2., 3.2. дисертації). Формально-юридичний метод використовувався для дослідження поняття та видів принципів публічного адміністрування арештованими активами (пп. 2.2. дисертації). Порівняльно-правовий метод дозволив проаналізувати європейський досвід управління арештованими (замороженими) активами та запропонувати пропозиції для вітчизняної моделі роботи АРМА (пп.1.1. дисертації). Формально-логічний, екстраполяційний та системний методи забезпечили формування системного уявлення та роль АРМА у забезпеченні реалізації політики публічного адміністрування арештованими активами (пп. 2.2. дисертації). За допомогою статистичного методу проаналізовано динаміку показників та сучасний стан виконання функцій виявлення, розшуку та управління активами (розділ 2 дисертації). Метод правового прогнозування забезпечив перспективну уявлення про результати дії законодавчих змін на правові відносини із виявлення, розшуку та управління активами (пп. 1.1., 3.1., 2.2., дисертації).

Теоретичною основою для розробки питань, піднятих у дисертації, стали праці з теорії адміністративного права та процесу, кримінального процесу, міжнародного права, державного управління та теорії правоохоронної діяльності.

Нормативну та емпіричну базу роботи становлять сукупність нормативно-правові акти України та інших зарубіжних країн; міжнародні акти з питань протидії корупції та відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, міжнародні рекомендації та настанови з повернення активів; статистичні матеріали АРМА.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є однією із перших самостійних комплексних робіт, у якій на науково-практичному рівні досліджені питання правового забезпечення виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що:

уперше:

– публічне адміністрування арештованими активами визначено як частину публічної політики держави, реалізацію якої забезпечує АРМА шляхом провадження функцій виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, а також необґрунтованими активами (у справах за позовами про визнання активів необґрунтованими та стягненням їх у дохід держави) з метою забезпечення конституційних прав власників активів та публічних інтересів держави із ліквідації корупційних наслідків;

– запропоновано класифікацію принципів (засад) діяльності АРМА виходячи з функцій: (1) виявлення, розшуку активів: законності, правомірності, недопущення розголошення персональних даних, достатності та комплексності, супроводження арешту; (2) управління активами: спрямовування на дотримання прав та інтересів власників активів; контролю ефективності управління активами; конкретності процедур відбору управителя та реалізації активів; аукціонним методом обрання переможця; реальної вартості активу, її ринковій відповідності; достатності строків попереднього інформування потенційних учасників торгів;

оплатності; сприяння забезпечення збереженості активів та їх економічної вартості; врахування індивідуальних особливостей активів; оплатності та обґрунтованості витрат, необхідних для управління активами; неутручання в господарську діяльність; розумності строків процедур організації управління активами;

удосконалено

– концепцію прозорості АРМА шляхом:

по-перше визначення предмету персональної відповідальності Голови АРМА за забезпечення прозорості; принципів адміністрування Реєстру арештованих активів в аспекті підтримки високих стандартів та повноти публічних відомостей про арештовані активи;

по-друге, розробки рекомендаційних положень до проекту Наказу про затвердження положення про Єдиний державний реєстр активів, на які накладено арешт у кримінальному провадженні (в частині забезпечення прозорості політики обліку арештованих активів);

– систему джерел адміністративно-правового забезпечення публічного адміністрування діяльності із виявлення, розшуку та управління активами;

– напрямки правового забезпечення управління арештованими активами в Україні з урахування європейського досвіду шляхом виокремлення видів строків, які повинні встановлювати: (1) початок та завершення тендерних процедур відбору управителя проведення оцінки майна; (2) часові рамки припинення договірних відносин з урахуванням наявності підстав для скасування передачі майна в управління та відновлення майнового становища осіб, майно яких арештовано.

– правове забезпечення комунікативного потенціалу АРМА шляхом внесення законодавчих пропозицій про розширення суб'єктного складу взаємодії АРМА із підприємствами, установами та організаціями, незалежно від форми власності, окремими посадовими (службовими) особами, громадськими організаціями на підставі та в межах повноважень.

дістало подальшого розвитку:

– класифікація видів взаємодії АРМА з органами державної влади у сфері антикорупційної політики на основі критеріїв: суб'єктів взаємодії, функцій публічного адміністрування активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, напрямків інформаційного обміну, процесуального статусу активу;

– розробка положень про менеджмент арештованими активами, який здійснюється через правовий механізм, ключовою ідеологією якого є пошук балансу в дуалістичній природі інтересів держави та власника активу;

– складові елементами діяльності із виявлення, розшуку та управління активами: інформаційно-аналітична, нормотворча та нормопроектна, роз'яснювальна, консультаційно-методична, статистична (прогностична), оціночна, моніторингова, контрольна, правозахисна, правозастосовна;

– положення про інформаційно-аналітичну діяльність АРМА шляхом виокремлення її форм: (1) збір, опрацювання та аналіз інформації про активи та осіб, пов'язаних із операціями із ними; (2) забезпечення обробки інформації, отриманої за результатами міжнародної взаємодії між аналогічними підрозділами АРО (офіси із менеджменту та повернення активів) іноземних юрисдикцій та міжнародних організацій; (3) встановлення джерел походження активів, відслідковування операцій із ними.

Практичне значення одержаних результатів. Одержані в дисертації результати можуть бути використані:

– у науково-дослідній сфері – для подальших наукових розробок теорії менеджменту арештованими активами (довідка про впровадження результатів в наукову роботу Тернопільського національного економічного університету від 19.09.2019 року);

– у правотворенні – для формування пропозицій до законодавства щодо менеджменту арештованими активами, а також діяльності Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів;

– у правозастосуванні – у практичній діяльності Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів;

– у навчальному процесі – при викладанні навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Судові та правоохоронні органи» (довідка про впровадження результатів в навчальний процес Тернопільського національного економічного університету від 19.09.2019 року).

Апробація результатів дослідження. Результати роботи обговорювалися на засіданні міжкафедрального семінару відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна». Теоретичні та прикладні положення та висновки дисертації обговорювалися на науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах. Основні з них такі: «Актуальні проблеми модернізації законодавства та освіти в умовах євроінтеграційного поступу України (Чернігів, 27–28 жовтня 2016 р.); науково-практична конференція «Публічне право в умовах реформування правової системи» (Тернопіль, 22 травня 2017 р.); міжнародна науково-практична конференція «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід» (Тернопіль, 20–21 квітня 2018 р.); Тенденції реформування правової системи України і країн світу: правовий, психологічний та соціокультурний аспекти» (Тернопіль, 12 листопада 2019 р.).

Публікації. Основні положення та висновки дисертації опубліковано в дев'яти наукових публікаціях, з яких: 5 статті – у вітчизняних фахових наукових виданнях, що індексуються в міжнародних наукометричних базах; 4 тез – у матеріалах наукових конференцій.

Структура роботи. Дисертація складається з анотації, змісту, вступу, трьох розділів, які об'єднують шість підрозділів та підпунктів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 200 сторінки, з яких основний текст – 175 сторінок, список використаних джерел – 17 сторінки (142 найменування), 3 додатки на 8 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми, вказано на її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, охарактеризовано основні методи дослідження. Визначено його мету, завдання, об'єкт і предмет, сформульовано положення, що

містять наукову новизну, висвітлено практичне значення одержаних результатів, наведено дані про апробацію результатів дисертації.

Розділ 1. «Адміністративно-правове забезпечення менеджменту арештованими активами в Україні» складається з двох підрозділів.

Підрозділ 1.1. «Публічний менеджмент арештованими активами: міжнародний досвід та вітчизняна практика» складається з двох підпунктів.

У підпункті 1.1.1. «Міжнародний досвід публічного адміністрування арештованими активами» зауважується, що загалом в ЄС було прийнято різні законодавчі підходи до управління арештованими активами, в тому числі це стосується: юридичної сили нормативних актів, якими встановлюється механізм управління активами; статусу органів, яким надано право розпоряджатися такими активами; методів та способів управління; процедур попередньої оцінки; строків управління тощо.

Загалом на процес управління арештованим майном в ЄС впливають різні фактори, один з найгостріших – це відсутність нормативних положень, що структурують періоди процедур управління. В Україні строки процедур управління арештованим майном також не є урегульованими, а визначені тільки окремі процесуальні вказівки щодо строків в управлінні. Закон України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» не містить строків в системі механізму управління арештованими активами, що встановлюють: граничні періоди початку та завершення тендерних процедур відбору управителя; строки проведення оцінки майна; строки припинення договірних відносин з урахуванням наявності підстав для скасування передачі майна в управління та відновлення майнового становища осіб, майно яких арештовано тощо. Зазначені строки потребують інтеграції в положення законодавчих та підзаконних актів з питань діяльності АРМА. В іншому випадку, це вносить суттєві ризики не тільки у забезпечення ефективності, а й появи корупційних ризиків затягування АРМА процесів управління.

У підпункті 1.1.2. «Публічний менеджмент арештованими активами» зауважується, що відчуження майна та майнових прав законного власника є суттєвим обмеженням його основоположних прав, гарантії яких встановлені та захищаються Конституцією України, тому передача в управління та підстави цього процесу, а також сам механізм менеджменту повинен охоплюватися низкою контрольних-моніторингових процесів.

Процедури управління арештованими активами можна піддати загальній класифікації на підставі наступних критеріїв: предмет управління; процесуальний статус активу; метод управління.

Що стосується предмету управління, а саме активу, то процедури управління залежать не тільки від його виду, але і процесуального статусу. Безпосередньо Розділ III Закону про АРМА регламентує наступні види активів у залежності від процедури управління: грошові кошти та банківські метали; рухоме та нерухоме майно; цінні папери; майнові та інші права; активи у вигляді частки у статутному (складеному) капіталі чи акції, паї.

Окремим видом управління арештованими активами за критерієм типу активів є: майно, зберігання якого через громіздкість або з інших причин

неможливе без зайвих труднощів; майно, витрати на забезпечення спеціальних умов зберігання якого чи управління яким співмірні з його вартістю; майно, яке швидко втрачає свою вартість; майно у вигляді товарів або продукції, яке піддається швидкому псуванню.

У залежності від процесуального статусу активу, виокремлюються наступні види управління: 1) управління арештованими активами, в тому числі як захід забезпечення позову; 2) управління конфіскованими активами; 3) управління активами, визнаними необґрунтованими.

АРМА вправі самостійно обирати метод управління активом, який має забезпечити найбільший ефект від такого управління фактичному власнику активу, третім особам, яким завдано збитки, чи державі.

У підрозділі 1.2. «Адміністративно-правове забезпечення діяльності з виявлення та розшуку активів, отриманих від корупційних та інших злочинів» досліджено адміністративно-правове забезпечення та діяльнісний аспект виявлення та розшуку активів, отриманих від корупційних та інших злочинів, як однієї із ключових функцій АРМА.

Складовими елементами із виявлення та розшуку активів, що здійснюється АРМА, є інформаційно-аналітична, нормотворча та нормопроектна, роз'яснювальна, консультаційно-методична, статистична (прогностична) діяльність.

Зміст консультативної підтримки в рамках виявлення та розшуку активів, окрім збору інформації з реєстрів та баз даних, може полягати у: встановленні та перевірці інформації про обґрунтованість підозр щодо кримінального статусу активу, який розшукано, тобто чи підлягає він спеціальній конфіскації у підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, третіх осіб, конфіскації в юридичної особи, для забезпечення цивільного позову, стягнення з юридичної особи отриманої неправомірної вигоди, забезпечення можливої конфіскації майна; встановлення легітимної мети арешту майна, наприклад, запобігання можливості приховування, пошкодження, псування, знищення, перетворення, відчуження активу; оцінці вартості активів, на які планується накласти арешт, з метою забезпечення співрозмірності цивільного позову та завданої шкоди від злочину; встановленні розміру шкоди, завданої кримінальним правопорушенням або зазначеної в цивільному позові, розміру неправомірної вигоди, яка була отримана юридичною особою; перевірці обґрунтованості та достатності підозр накладення попереднього арешту на майно або коштів на рахунках фізичних або юридичних осіб у фінансових установах; перевірці інформації на предмет недопущення порушення прав третіх осіб при накладенні арешту на актив, який перебуває у спільній власності; обґрунтуванні розміру цивільного позову в кримінальному провадженні та співставленні його зі встановленим майном, на яке можливо накласти арешт; перевірці відомостей стосовно того, чи накладався арешт в інших провадженнях та в інших видах процесів на активи; встановленні способів та джерел набуття у власність активів, перевірці добросовісності набування активів у власність тощо.

Зміст інформаційно-аналітичної діяльності полягає у: зборі, опрацюванні та аналізі інформації про активи та осіб, пов'язаних із операціями із ними з: (а) державних реєстрів та баз даних, (б) шляхом витребування відомостей з

банківських установ, (в) шляхом витребування відомостей з органів державної влади та місцевого самоврядування; забезпеченні міжнародної взаємодії між аналогічними підрозділами АРО (офіси із менеджменту та повернення активів) іноземних юрисдикцій та міжнародних організацій; встановленні джерел походження активів, відслідковування операцій із ними.

Нормопроектна та нормотворча діяльності полягають у підготовці пропозицій щодо формування та реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку активів, розробці проектів нормативно-правових актів.

Зміст статистичної діяльності полягає в аналізі та узагальненні відомостей про виявлені та розшукані активи, активи на які накладено арешт у кримінальних провадженнях.

Реалізація функцій виявлення та розшуку активів у тій моделі, яка існує нині та закріплена нормами спеціального закону, є можливою у зв'язку з суттєвим удосконаленням та посиленням ролі інформаційно-аналітичної та інформаційно-комунікаційної діяльності. Остання розкриває широкий потенціал для застосування сучасних аналітичних засобів та обробки великих інформаційних масивів; впровадження новітнього апаратного та програмного забезпечення; акумуляції державних реєстрів та баз даних в єдиному інформаційному центрі; поглиблення європейського співробітництва України та міжнародного обміну відомостями у короткий строк тощо.

Інституційна діяльність із виявлення та розшуку активів перебуває на початковому етапі становлення, тому важливим є здійснення якісної законопроектної та нормопроектної діяльності для підсилення адміністративно-правового потенціалу АРМА в майбутньому.

Розділ 2 «Засади публічного адміністрування та співпраця спеціальних інституцій з питань менеджменту арештованими активами» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 2.1. *«Принципи публічного адміністрування арештованими активами»* запропоновано наукове бачення змісту принципів публічного адміністрування у сфері менеджменту кримінальними активами як основоположних ідей, засад, що встановлюють напрямки, способи та методи реалізації АРМА публічно-правової політики з виявлення, розшуку та управління активами.

Виокремлено правові передумови та необхідності законодавчого забезпечення принципів роботи АРМА: реалізація АРМА окремого нового напрямку публічно-правової політики; широка інтеграція АРМА в правовий процес; наявність мандату на міжнародну взаємодію; закріпленість принципів в аналогічних законодавчих актах про діяльність органів державної влади; виокремлення стандартів публічної політики та функцій АРМА; розширення комунікативного потенціалу АРМА; розробка нових нормативно-правових актів з питань виявлення, розшуку та управління активами; прийняття законних управлінських рішень; забезпечення політики прозорості та відкритості АРМА; ефективної роботи інституцій громадського контролю за діяльністю АРМА; утвердження незалежності та аполітичності в роботі Голови АРМА та посадових осіб; протидія конфлікту інтересів тощо; розширення інституційної спроможності функцій АРМА.

У підрозділі 2.2. «Взаємодія Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів із органами публічної влади» термін, що характеризує визначення взаємодії пропонується розуміти як урегульовану правовими нормами спільну діяльність суб'єктів публічної влади, узгоджену засобами, формами, способами та термінами, мета якої спрямована на досягнення цілей публічного адміністрування у сфері менеджменту арештованими активів.

Проблема визначення сутності взаємодії АРМА із іншими органами державної влади, в першу чергу, впливає із двох підходів: перший – ґрунтується на інституційних засадах до поняття політики менеджменту кримінальними актами – взаємодії органів державної влади у сфері виявлення, розшуку та управління активами; другий, більш вузький, охоплює виключно аспекти взаємодії АРМА із органами державної влади. Усвідомлюється перспективне бачення системного підходу щодо визначення змісту взаємодії у сфері менеджменту кримінальними та необґрунтованими активами

Феномен «зворотної комунікації» із правоохоронними органами має місце, у випадку необхідності забезпечення міжнародної взаємодії за ініціативою іноземного партнера АРМА. У разі виконання іноземного запиту, АРМА витребує необхідну інформацію у правоохоронних органів із посиленням на іноземний запит як підставу.

Перспективний напрямок міжвідомчої взаємодії, який впливає із тенденцій становлення та розвитку АРМА є регіональна міжвідомча взаємодія, яка полягає у спільній діяльності територіальних підрозділів АРМА із територіальними органами державної влади, місцевого самоврядування та установами.

Розділ 3 «Інформаційно-правове забезпечення менеджменту арештованими активами» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1. «Інформаційне забезпечення функціональної та управлінської діяльності АРМА» проаналізовано засади правового забезпечення інформаційних процесів у функціональній та управлінській діяльності АРМА виходячи із трьохскладового компонентного складу: суб'єктивний складник – наявність учасників інформаційних відносин (посадові, службові та уповноважені особи АРМА), наявність у них інформаційної правосуб'єктності; правовий чинник – система норм законодавчих актів та підзаконного забезпечення при інформаційно-аналітичній діяльності у сфері виявленні, розшуку та управління активами; організаційно-технічне забезпечення – сукупність засобів та способів, методів інформаційної діяльності, комплексу апаратного та програмного забезпечення.

Механізм виявлення, розшуку та управління активами – це публічні функції, реалізація яких є неможливою без таких процесів інформаційної діяльності, як: створення, обмін та поширення інформації; захист відомостей та даних, що охороняються законом; адміністрування даних, оцифрування відомостей; аналіз та статистика тощо.

Формування інформаційного продукту відбувається при: виконанні звернень правоохоронних органів щодо виявлення та розшуку активів у формі надання висновків та довідок; здійсненні роботи із наданням публічної інформації за

зверненнями громадян, підприємств, установ, організацій, посадових та службових осіб; проведенні аналізу статистичних даних, результатів досліджень та іншої інформації про виявлення, розшук та управління активами (п. 1 ч. 1 ст. 9 Закону про АРМА); законопроектній та нормопроектній роботі у сфері виявлення, розшуку та управління активами; створенні та адмініструванні Єдиного реєстру арештованих активів, як результат узагальнення відомостей про арештовані, конфісковані активи у кримінальних провадженнях.

Роль інформаційного споживача прослідковується через залученість АРМА у низку інформаційних процесів: надання консультацій та методичної підтримки при застосуванні арешту у кримінальному провадженні та при визнанні активу необґрунтованим; міжвідомчому обміні інформації у сфері реалізації урядових заходів; участі у міжнародному співробітництві шляхом координації інформаційної діяльності правоохоронних органів при відправленні та отриманні міжнародних запитів тощо.

У підрозділі 3.2. «Правове забезпечення покращення транспарентності діяльності АРМА» проаналізовано стан та перспективи удосконалення правового забезпечення прозорості АРМА, виходячи з таких системоутворюючих елементів: публічна кадрова політика; статус та процедури обрання Голови АРМА, персональна відповідальність Голови за прозорість АРМА; підзвітність, публічний аудит АРМА; Громадська рада; Єдиний державний реєстр активів, на які накладено арешт у кримінальному провадженні та його роль у забезпеченні прозорості.

Діяльність із адміністрування Реєстру арештованих активів в аспекті підтримки високих стандартів прозорості відомостей має відбуватись з дотриманням наступних принципів: а) дотримання прав суб'єктів (учасників) досудового розслідування; б) недопущення публікації відомостей, які можуть завдати шкоди кримінальному провадженню; в) оперативності – швидкому та вчасному публікуванню відомостей та обтяжень; г) повноти інформації – із обсягу даних про активи, що надходять із Єдиного державного реєстру судових рішень до АРМА, виділяється та, що повністю відповідає змісту рішення суду; д) достовірності інформації. Інформація для потреб публічного поширення має бути об'єктивною, віддзеркалювати фактичну ситуацію, стан активу, його характеристики. Достовірність інформації визначає рівень функціонування Реєстру арештованих активів; е) аналітичне призначення – потребує застосування спеціальних технічних методів обробки та зберігання інформації у відкритому доступі, завдяки чому можливо використання аналітичних засобів її обробки.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження, були зроблені наступні висновки:

1. Запропоновано визначення терміну «адміністративно-правове забезпечення управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» – як урегульованої нормами адміністративного права публічно-владної діяльності АРМА із управління арештованими та конфіскованими активами, а також необґрунтованими активами (у справах за позовами про визнання активів необґрунтованими) що складається із системи окремих процедур (прийняття

активів в управління, визначення управителя, реалізації активів, контролю за управлінням активами та ін.) з метою упорядкування суспільних відносин у сфері публічного адміністрування кримінальних та необґрунтованих активів.

Реалізація функції управління арештованими активами здійснюється через механізм, ключовою ідеологією якого є пошук балансу в дуалістичній природі інтересів держави та власника активу, що проявляється у: забезпеченні прав та інтересів власників активів, які арештовані шляхом збереження їх вартості; забезпеченні публічного антикорупційного та фінансового інтересу держави шляхом ліквідації джерел фінансування злочинної діяльності в економічних відносинах; недопущення вільного обігу кримінальних активів, отримання від них прибутків тощо.

2. Діяльність з виявлення та розшуку активів, які здійснюється АРМА, – це самостійна публічна функція держави, яка, в той же час, реалізується в межах кримінального процесу за зверненням суб'єктів досудового розслідування, суду та іноземних компетентних органів, установ. Її мета охоплює політико-правову та процесуальну складові. Перша полягає у реалізації завдань та функцій держави у сфері менеджменту кримінальних активів. Друга – у супроводженні кримінально-процесуальної діяльності з виявлення, розшуку та арешту активів в ході досудового розслідування та судового процесу для цілей конфіскації (спеціальної конфіскації) засобами сучасного швидкого інформаційного обміну, аналітики, міжнародної взаємодії, методичної підтримки та доступу до банківської інформації.

Правовими особливостями діяльності з виявлення та розшуку активів АРМА є наступні: обумовлені реалізацією державної політики у сфері менеджменту кримінальними активами; передбачають наявність як прямого доступу до реєстрів та баз даних, розпорядниками яких інші державні органи, так і шляхом витребування інформації; не передбачають безпосереднього втручання в приватне життя осіб шляхом проведення комплексу негласних слідчих, розшукових дій. Перевірка фінансово-майнового стану реалізується виключно інформаційним шляхом; реалізуються двома за типом категоріями службових осіб: посадові особи АРМА та уповноважені особи АРМА. Для останніх характерні, так звані, «суперповноваження»; охоплюють інформаційно-аналітичну, нормотворчу та нормопроектну, роз'яснювальну, консультаційно-методичну, статистичну (прогностичну) діяльність; передбачають наявність широкого мандату на міжнародне співробітництво; наявні посилені функціональні спроможності у сфері взаємодії із банківськими установами, шляхом обґрунтованого витребування банківської інформації без рішення суду.

3. Публічне адміністрування арештованими активами визначено як вид правової політики держави, реалізацію якої забезпечує АРМА шляхом провадження функцій виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, а також необґрунтованими активами (у справах за позовами про визнання активів необґрунтованими та стягненням їх у дохід держави) з метою забезпечення конституційних прав власників активів та публічних інтересів держави з ліквідації корупційних наслідків.

Запропоновано класифікацію принципів (засад) діяльності АРМА виходячи з функцій: (1) виявлення, розшуку активів: законності, правомірності, недопущення

розголошення персональних даних, достатності та комплексності, супроводження арешту; (2) управління активами: спрямування на дотримання прав та інтересів власників активів; контролю ефективності управління активами; конкретності процедур відбору управителя та реалізації активів; аукціонним методом обрання переможця; реальної вартості активу, її ринковій відповідності; достатності строків попереднього інформування потенційних учасників торгів; оплатності; сприяння забезпечення збереженості активів та їх економічної вартості; врахування індивідуальних особливостей активів; оплатності та обґрунтованості витрат, необхідних для управління активами; невтручання в господарську діяльність; розумності строків процедур організації управління активами.

З урахуванням відсутності в Законі України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» від 10.11.2015 № 772-VIII принципів діяльності АРМА рекомендується доповнити його статтею 2-¹ «Принципи діяльності АРМА»:

1. Основними принципами діяльності Національного агентства є:

- 1) верховенство права;
- 2) законність та повага до прав і свобод людини і громадянина;
- 3) прозорість;
- 4) безсторонність та політична нейтральність;
- 5) автономія.

2. Реалізація діяльності із виявлення та розшуку активів ґрунтується на наступних засадах: правомірності; недопущення розголошення персональних даних; достатності та комплексності; планування та супроводження арешту.

3. Засадами реалізації діяльності з управління активами є: спрямування на дотримання прав та інтересів власників активів; контроль ефективності управління активами; конкретність процедур відбору управителя та реалізації активів; сприяння забезпеченню збереженості активів та їх економічної вартості; врахування індивідуальних особливостей активів; оплатність та обґрунтованість витрат, необхідних для управління активами; невтручання в господарську діяльність; обґрунтованість та розумність строків процедур організації процесів управління активами».

4. Загальну класифікацію видів міжвідомчої взаємодії АРМА можна здійснити на основі наступних критеріїв:

1) *за суб'єктами взаємодії*: правоохоронні органи, органи правосуддя, органи державної влади, банківські установи та Національний банк України, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи організації, посадові (службові) особи, громадське суспільство;

2) *функції публічного адміністрування активами, одержаними від корупційних та інших злочинів*: взаємодія у сфері виявлення та розшуку активів; взаємодія у сфері управління активами; взаємодія у сфері накладення арешту на активи; взаємодія у сфері повернення активів;

3) *за напрямком інформаційного обміну*: щодо надання інформації; щодо отримання інформації;

4) *за процесуальним статусом активів*: взаємодія у питаннях кримінальних активів; взаємодія у питаннях необґрунтованих активів; взаємодія у питаннях застосування арешту активів; взаємодія у питаннях конфіскованих активів; взаємодія у питаннях повернення заморожених активів.

5. Обґрунтовуються потреби щодо доцільності функціонування регіональних територіальних підрозділів АРМА: підвищення якості виконання завдань з виявлення, розшуку та управління активами на місцях; забезпечення оперативності обміну відомостями із територіальними правоохоронними органами та іншими органами виконавчої влади; організація та супроводження оцінки активів, що локалізуються в регіонах та потребують особистої участі посадових осіб АРМА; сприяння правоохоронним органам у пошуку майданчиків для збереження активів, що виступають речовими доказами у кримінальних провадженнях; оперативне надання консультацій щодо виявлення та розшуку активів; безпосередня участь посадових осіб АРМА у процесуальних діях, пов'язаних із арештом та переданням в управління активів.

Дискусійним є зміст пункту 8 Положення про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів від 11 липня 2018 року № 613, щодо взаємодії АРМА з допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, тимчасовими консультативними, дорадчими та іншими допоміжними органами, утвореними Кабінетом Міністрів України, об'єднанням громадян, громадськими спілками, профспілками та організаціями роботодавців, відповідними органами іноземних держав і міжнародними організаціями, а також підприємствами, установами та організаціями.

Зазначене положення не відповідає Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів», де у статті 15 не передбачається взаємодія з окремими утвореннями в системі центральних органів влади чи інституцій Президента, а також підприємствами, установами, організаціями незалежно від форми власності. Відповідно до означеного закону України, право на укладення спільних меморандумів із суб'єктами взаємодії є частиною повноважень АРМА, необхідних для виконання своїх зобов'язань. Натомість, спільна діяльність з підприємствами, установами організаціями та іншими утвореннями не може здійснюватися як із самостійними суб'єктами взаємодії, укладення актів, оскільки це не відповідає положенням Закону про АРМА.

При вирішенні окремих питань з управління активами, взаємодія із широким колом суб'єктів є необхідним інструментом реалізації політики стосовно активів, переданих в управління. Природа функції менеджменту АРМА передбачає контрольні повноваження над управителем активу, тому спільна діяльність, що спрямована на ефективний менеджмент кримінальними активами є необхідним процесом, що, без сумніву, повинен мати ґрунтовні правові основи. У зв'язку із вищевикладеним, необхідно уточнити коло суб'єктів взаємодії АРМА шляхом внесення змін до положень чинної редакції Закону України «Про Національне

агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» від 10.11.2015 № 772-VIII, а саме:

по-перше, назву статті 15 «Взаємодія Національного агентства з державними органами» пропонується викласти у наступній редакції:

«Стаття 15. Взаємодія Національного агентства з державними органами, органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, окремими посадовими (службовими) особами»;

по-друге, доповнити частину 2 статті 15 абзацом третім наступного змісту:

«Національне агентство, з метою виконання завдань, може приймати участь у взаємодії з підприємствами, установами та організаціями, незалежно від форми власності, окремими посадовими (службовими) особами, громадськими організаціями на підставі та в межах повноважень».

Констатується вузьке коло питань регіональної взаємодії, які пов'язані із конфіскацією, спеціальною конфіскацією активів у дохід держави. Натомість, у Положенні про міжрегіональні територіальні управління АРМА, регіональна територіальна взаємодія не висвітлена при реалізації функцій із виявлення та розшуку активів. З урахуванням наявності аналогічних можливостей в центральному апараті, вказується на неефективність щодо делегування їх територіальним підрозділам. Тому обґрунтованим є розширення комунікативної юрисдикції територіальних підрозділів в оперативних питаннях виявлення та розшуку активів. У даному випадку, доцільним є внесення змін до Положення про міжрегіональні територіальні управління АРМА та внесення змін до деяких наказів АРМА, затвердженого наказом АРМА від 15.02.2019 № 38 у наступному:

1) надання прав уповноваженим особам територіальних підрозділів на укладання спільних договорів чи протоколів до основних меморандумів про міжвідомчу взаємодію в аспекті доступу до регіональних інформаційних систем та баз даних, які наявні в розпорядженні саме територіальних підрозділів;

2) витребування у територіальних органів та установ, органів місцевого самоврядування інформації та документів щодо активів, які перебувають у розпорядженні саме територіальних органів державної влади у строки, які встановлені Законом про АРМА;

3) підвищення ефективності взаємодії з регіональними банківськими та іншими фінансовими установами шляхом налагодження інформаційно-обмінних процесів тощо.

6. Інформаційна діяльність у сфері публічного адміністрування арештованими активами – це створення, обробка, захист інформації, обмін нею, в тому числі шляхом застосування засобів інформаційно-аналітичного забезпечення посадовими особами АРМА при реалізації процедур виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів.

Інформаційна діяльність АРМА є різнотиповою та включає: накопичення, структурування інформації; здійснення відборів необхідних даних в розрізі конкретно заданого критерію пошуку; проведення моніторингу внесення, коригування та видання даних; контроль та порівняння показників роботи відділу, виконавців; автоматизацію формування довідок, звітів; ведення статистики та облік кореспонденції; забезпечення цілісності та достовірності інформації тощо.

У АРМА відмічається помітний вплив процесів електронного урядування у: аналізі статистичних даних, результатів досліджень та іншої інформації про виявлення, розшук та управління активами; взаємодії між правоохоронними органами, органами державної влади та суб'єктами іноземних юрисдикцій, зацікавленими у виявленні та розшуку активів шляхом підписання спільних меморандумів про інформаційне співробітництво; опублікуванні даних про активи, арештовані в кримінальних провадженнях та/або за рішеннями судів; інформаційному забезпеченні діяльності міжвідомчої комісії з питань реалізації активів; захисті інформаційно-телекомунікаційних систем АРМА; висвітленні інформації про діяльність АРМА; доступі до інформаційних систем та баз даних органів влади та місцевого самоврядування.

Передбачається, що інтеграція спеціального програмного забезпечення в інформаційну діяльність забезпечить: зменшення часових затрат на обробку та візуалізацію відомостей про активи, їх менеджмент; співставлення обсягу затрачених ресурсів на управління активами та фінансовий ефект для державного бюджету від їх управління; аналіз охорони прав та інтересів громадян у сфері доступу до публічної інформації у сфері реалізації політики виявлення, розшуку та управління АРМА; формування типових звітів за результатами функціональної діяльності; можливість узагальнювати підстави на скасування арешту; уніфікацію багатотипової інформацію в єдину форму; спрощення механізму обрахування кількісних та якісних показників та операцій із активами тощо.

7. Запропоновано авторське бачення напрямку удосконалення правового забезпечення прозорості АРМА шляхом розробки рекомендаційних положень до Проекту наказу про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр активів, на які накладено арешт у кримінальному провадженні (в частині забезпечення прозорості політики обліку арештованих активів) (додаток до дисертації).

Запропоновано авторське бачення прозорості АРМА як феномену, засади, що супроводжує інституційну та функціональну діяльність Голови АРМА, його посадових осіб, спрямованої на забезпечення публічності та загальнодоступності до відомостей про процеси публічного адміністрування кримінальними активами через обізнаність громадськості та можливість бути залученою до прийняття управлінських рішень.

Дискусійним є питання обмеження загальної публікації відомостей про юридичних осіб та арешт їх активів у кримінальному провадженні, що знайшло своє відображення у діючій редакції ст. 25 Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» від 10.11.2015 № 772-VIII.

Обґрунтовується, що публічний доступ до інформації про юридичних осіб, в тому числі відомостей про майно, яке арештовано, не є нагальною вимогою національного законодавства в контексті обмеження публічного доступу. Практика, яка диктується вимогами цивільного, господарського законодавства, особливо положеннями нормативних актів про виконавчі провадження, не передбачає будь-яких обмежень щодо висвітлення даних про юридичних осіб, їх фінансово-

майновий стан та правообмеження, які пов'язані із веденням господарської, податкової чи іншої приватної діяльності. Більше того, загальнодоступність таких відомостей, в тому числі про ризики, які пов'язані із накладенням кримінального арешту на майно юридичних осіб може справляти позитивний ефект на підвищенні прозорості, конкурентоспроможності ринку та стимулюванні детінізації бізнес-процесів.

У зв'язку з вищевикладеним, пропонується внести зміни до Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» від 10.11.2015 № 772-VIII, а саме викласти абзац третьої частини першої статті 25 у наступній редакції:

«Дані Реєстру є відкритими, крім даних, передбачених пунктами 1, 2, 5, 6 цієї частини, щодо: опису, характеристики активів (майна), що дають можливість ідентифікувати місцезнаходження активів (майна), та/або особу, яка володіє, користується, розпоряджається такими активами (майном), за винятком відомостей про юридичні особи; особи підозрюваного, обвинуваченого; даних, які в рамках міжнародного співробітництва не підлягають розголошенню (оприлюдненню) згідно з міжнародними договорами України».

Узагальнено, що Закон України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» від 10.11.2015 № 772-VIII не передбачає такої важливої норми про розподіл ролей користувачів та реєстраторів реєстру в залежності від рівня доступу до даних з обмеженим доступом та не класифікацію їх із відповідними правами доступу. Вважаємо, що зазначені відомості мають бути детально регламентовані в Положенні про Єдиний державний реєстр активів, на які накладено арешт у кримінальному провадженні, який розробляється та затверджується АРМА.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Давидюк А. М. Діяльність із виявлення та розшуку активів, отриманих від корупційних та інших злочинів: адміністративно-правове забезпечення. Науковий вісник публічного та приватного права 2019. Випуск 4. Т.2. С. 41–45.

2. Давидюк А. М. Правове забезпечення сучасних інформаційних процесів у діяльності національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. Прикарпатський юридичний вісник. 2019. Випуск 3(28) Т. 2. С. 42–46.

3. Давидюк А. М. Деякі особливості взаємодії Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів із органами публічної влади. Актуальні проблеми правознавства. 2019. № 4 (20). С. 70–75.

4. Давидюк А. М. Правове забезпечення удосконалення прозорості діяльності АРМА Наукові записки. Серія: Право. 2019. Випуск 6. Спецвипуск. Кропивницький : ТОВ «Полімед-Сервіс», 2019. С. 113–116.

5. Давидюк А. М. Щодо питання менеджменту злочинними активами в Україні (адміністративно-правовий аспект). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2019 № 41 том 1. С. 65–68.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

6. Давидюк А. М. Взаємодія в питаннях виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційни. Актуальні проблеми модернізації законодавства та освіти в умовах євроінтеграційного поступу України (Чернігів, 27–28 жовтня 2016 р.), ЧНТУ, 2016. С. 85–88.

7. Давидюк А. М. Інформаційне забезпечення функціональної та управлінської діяльності щодо виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. Публічне право в умовах реформування правової системи. Матеріали науково-практичної конференції, м. Тернопіль, Тернопільський національний економічний університет, 22 травня 2017 р. Тернопіль, 2017. С. 82–84.

8. Давидюк А. М. Менеджмент злочинними активами в Україні. Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід»: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, (м. Тернопіль, 20–21 квітня 2018 р.). Тернопіль, Економічна думка, 2018. С. 108–110.

9. Давидюк А. М. Правове забезпечення покращення транспарентності діяльності АРМА. Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Тенденції реформування правової системи України і країн світу: правовий, психологічний та соціокультурний аспекти» (Тернопіль, 12 листопада 2019 року). Тернопіль, ТНЕУ, 2019. С. 75–77.

АНОТАЦІЇ

Давидюк А. М. Правове забезпечення публічного адміністрування у сфері виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів - Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. - Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Київ, 2020; Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль, 2020.

Дисертація є однією із перших самостійних комплексних робіт, у якій на науково-практичному рівні досліджені питання правового забезпечення виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. Мета дослідження полягає у науковій розробці питань правового забезпечення публічного адміністрування у сфері виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, а також з'ясування сутності, змісту, напрямків реалізації інституційного механізму виявлення, розшуку та управління арештованими активами через діяльність АРМА, й формування на цій основі рекомендації теоретико-правового, методологічного характеру.

У роботі проаналізовано поняття, зміст та особливості реалізації функцій АРМА, а саме, виявлення, розшуку та управління (менеджмент) активами; розкрито міжнародний досвід та вітчизняну практику публічного менеджменту арештованими активами; з'ясовано види та напрямки комунікативного потенціалу (взаємодії) АРМА в контексті ефективної реалізації функцій; розкрито поняття, зміст та види принципів публічного адміністрування арештованими активами; визначено особливості інформаційного забезпечення інституційної та функціональної діяльності АРМА; встановлено проблеми та запропоновано напрямки удосконалення правового забезпечення прозорості АРМА.

Ключові слова: публічне управління, арештовані активи, виявлення, розшук, управління, Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, взаємодія, транспарентність.

Давидюк А. М. Правовое обеспечение публичного администрирования в сфере выявления, розыска и управления активами, полученными от коррупционных и других преступлений - Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 - административное право и процесс; финансовое право, информационное право. Тернопольский национальный экономический университет, Тернополь, 2020; Открытый международный университет развития человека «Украина», Киев, 2020.

Диссертация является одним из первых самостоятельных комплексных работ, в которой на научно-практическом уровне исследованы вопросы правового обеспечения выявления, розыска и управления активами, полученных от коррупционных и других преступлений. Цель исследования заключается в научной разработке вопросов правового обеспечения публичного администрирования в сфере выявления, розыска и управления активами, полученных от коррупционных и других преступлений, а также выяснения сущности, содержания, направлений реализации институционального механизма выявления, розыска и управления арестованными активами через деятельность АРМА, а также формирование на этой основе рекомендации теоретико-правового, методологического характера.

В работе проанализированы понятие, содержание и особенности реализации функций АРМА, а именно, выявление, розыск и управление (менеджмент) активами; раскрыт международный опыт и отечественная практика публичного менеджмента арестованными активами; выяснены виды и направления комунікативного потенціала (взаємодія) АРМА в контексте ефективної реалізації функцій; раскрыты понятие, содержание и виды принципов публичного администрирования арестованными активами; определены особенности информационного обеспечения институциональной и функциональной деятельности АРМА; установлены проблемы и предложены направления совершенствования правового обеспечения прозрачности АРМА.

Ключевые слова: публичное управление, арестованные активы, выявление, розыск, управление, Национальное агентство Украины по вопросам выявления, розыска и управления активами, полученными от коррупционных и других преступлений, взаимодействие, транспарентность.

Davidyuk A. M. Legal support of public administration in the field of detection, search and management of assets obtained from corruption and other crimes. Qualification scientific work on the rights of manuscripts.

Thesis for a Candidate Degree in Law in specialty 12.00.07 – Administrative law and process; finance law; information law (081 Law). Open International University of Human Development «Ukraine», Kyiv, 2020; Ternopil National Economic University, Ternopil, 2020.

The dissertation is one of the first independent complex works, in which at the scientific and practical level the issues of legal support of detection, search and management of assets obtained from corruption and other crimes are investigated. The purpose of the study is to scientifically develop the issues of legal support of public administration in the field of detection, search and management of assets derived from corruption and other crimes, as well as to clarify the nature, content, implementation of the institutional mechanism of detection, search and management of seized assets, and formation on this basis of the recommendation of theoretical and legal, methodological character.

The paper analyzes the concept, content and features of the ARMA functions, namely, detection, search and management (asset management); disclosed international experience and domestic practice of public management of seized assets; the types and directions of communicative potential (interaction) of ARMA in the context of effective realization of functions are clarified; the concept, content and types of principles of public administration of seized assets are revealed; the peculiarities of information support of institutional and functional activity of ARMA are determined; problems were identified and directions for improving the legal provision of ARMA transparency were proposed.

In this paper, public administration of seized assets is defined as part of the legal policy of the state, the implementation of which is provided by ARMA through the functions of detecting, searching and managing assets derived from corruption and other crimes, as well as unfounded assets. (into state revenue) in order to ensure the constitutional rights of owners of assets and public interests of the state to eliminate the consequences of corruption.

The classification of principles (principles) of ARMA activity is offered proceeding from functions: (1) detection, search of assets: legality, prevention of disclosure of personal data, sufficiency and complexity, support of arrest; (2) asset management: focusing on the rights and interests of asset owners; control of asset management efficiency; specific procedures for selecting a manager and selling assets; auction method of selecting the winner; the real value of the asset, its compliance with the market; sufficiency of terms for prior informing of potential bidders; payment; promoting the safety of assets and their economic value; taking into account the individual

characteristics of assets; payment and reasonableness of costs required for asset management; non-interference in economic activity; reasonable timing of asset management procedures.

In general, the process of managing seized property in the EU is influenced by various factors, one of the most acute being the lack of regulations that structure the periods of management procedures. In Ukraine, the terms of the procedures for the management of seized property are also not regulated, and only certain procedural instructions on the terms of management are defined. The Law of Ukraine "On the National Agency of Ukraine for Detection, Investigation and Management of Assets Obtained from Corruption and Other Crimes" does not contain deadlines in the system of mechanism for managing seized assets, which set: limits on the start and end of tender procedures for selecting a manager; terms of property valuation; terms of termination of contractual relations, taking into account the existence of grounds for cancellation of the transfer of property to the management and restoration of property status of persons whose property has been arrested, etc. These deadlines need to be integrated into the provisions of laws and regulations on the work of ARMA. Otherwise, it introduces significant risks not only in ensuring the effectiveness of management, but also the emergence of corruption risks of delaying ARMA management processes.

The components of ARMA's activity of identifying and searching for assets are information-analytical, rule-making and norm-design, explanatory, consultative-methodical, statistical (prognostic).

The implementation of the functions of detection and tracing of assets in the current model and enshrined in the rules of a special law is possible due to the significant improvement and strengthening of the role of information-analytical and information-communication activities. The latter reveals a wide potential for the use of modern analytical tools and processing of large information arrays; introduction of the latest hardware and software; accumulation of state registers and databases in a single information center; deepening European cooperation of Ukraine and international exchange of information in the short term, etc.

The scientific vision of the content of the principles of public administration in the field of criminal asset management as basic ideas, principles, establishing the directions, methods and techniques of ARMA implementation of public law policy on detection, search and asset management is offered.

Institutional activities to identify and search for assets are at an early stage of formation, so it is important to implement quality legislative and regulatory activities to strengthen the administrative and legal potential of ARMA in the future.

The problem of determining the essence of ARMA's interaction with other public authorities, first of all, stems from two approaches: the second, narrower, covers only aspects of ARMA's interaction with public authorities. Awareness of a promising vision of a systematic approach to determining the content of cooperation in the field of management of criminal and unjustified assets

Key words: public administration, seized assets, detection, search, management, National Agency of Ukraine for detection, search and management of assets obtained from corruption and other crimes, interaction, transparency.

Підписано до друку 23.06.2020 р.
Формат 60x90/16. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублюванні.
Умов. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 1,0.
Зам. № А021-20. Тираж 100 прим.

Видавець та виготовлювач
Тернопільський національний економічний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль 46009

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 3467 від 23.04.2009 р.*

Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ»
вул. Бережанська, 2, м. Тернопіль 46009
тел. (0352) 47-58-72
E-mail: edition@tneu.edu.ua